

POSTANOWIENIE

27 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Piotr Telusiewicz

na posiedzeniu niejawnym 27 września 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J. P.

z udziałem M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., J. S., M. R., N. N. i miasta W.

o ustanowienie służebności drogi koniecznej,

na skutek skargi kasacyjnej N. N.

od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z 1 marca 2023 r., IV Ca 2353/20,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną uczestniczki co do punktu II postanowienia;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 3. stwierdza, że każdy z uczestników postępowania kasacyjnego ponosi koszty tego postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 1 marca 2023 r., Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, w sprawie z wniosku J. P. z udziałem M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., J. S., M. R., m. W., N. N., o ustanowienie służebności drogi koniecznej, na skutek apelacji uczestnika M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. od postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy

Pragi-Południe w Warszawie z 30 października 2019 r., zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie 1. i 2. w ten sposób, że oddalił wniosek (pkt I), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt II) i orzekł o kosztach postępowania (pkt III, IV).

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiodła uczestniczka N. N. zaskarżając postanowienie w całości. W odpowiedzi na skargę kasacyjną, wnioskodawczyni J. P., poparła w całości skargę kasacyjną uczestniczki, uznając stanowisko zawarte w skardze jako stanowisko własne.

3. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Jak wskazano powyżej, skargą kasacyjną zostało objęte całe postanowienie, a więc również ta część, w której oddalono apelację w pozostałym zakresie. Jest to rozstrzygnięcie korzystne dla uczestniczki, co czyni skargę skierowaną przeciwko temu rozstrzygnięciu za niedopuszczalną ze względu na brak pokrzywdzenia (*gravamen*). Zatem w tej części skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna, na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. (zob. uchwałę 7 sędziów SN – zasadę prawną z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108).

5. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej

jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

6. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

7. Skarga kasacyjna uczestniczki nie zawiera argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżący skutecznie wykazał, iż w sprawie zachodzą powołane przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

8. Na wstępie należy wskazać, iż to co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą

podstawę przysądu. Taka konstrukcja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dyskwalifikuje jego zasadność już na samym wstępie (zob. postanowienie SN z 24 czerwca 2021 r., III CSK 77/21).

Taka sytuacja zachodzi w przedmiotowej sprawie, gdyż skarżący odwołuje się do art. 145 k.c., czyniąc to zarówno we wniosku (punkty II.2) i II.3)), jak też i uzasadniając przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. (punkty II.2) i II.3)), a prowadząc rozważania w zakresie zagadnienia „odpowiedniego dostępu” oraz ujęcia drogi w planie zagospodarowania przestrzennego gminy.

9. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

W ocenie Sądu Najwyższego zagadnienie sformułowane przez skarżącego nie jest istotnym zagadnieniem prawnym. W świetle czterech kryteriów decydujących o tym czy nieruchomości ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej (skarżący powołuje się na postanowienie SN z 12 października 2011 r., II CSK 94/11) odpowiedź na pytanie postawione przez skarżącego jest jednoznacznie negatywna. Zatem powołana przesłanka nie może być podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

10. Złożenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na

to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej, w trybie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie jest oczywiście naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo). Skarżący, przedstawiając – jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” – powinien zatem wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (zob. postanowienia SN: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

W kontekście czterech kryteriów decydujących o tym czy nieruchomości ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej (skarżący powołuje się na postanowienie SN z 12 października 2011 r., II CSK 94/11) i na podstawie art. 145 k.c., nie można przyjąć, iż opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sąd Okręgowy kompleksowo uzasadnił swoje stanowisko oraz wskazał, że wymogowi odpowiedniego dostępu „odpowiada droga pozostająca pod zarządem urzędu gminy, aczkolwiek nie będąca drogą publiczną w rozumieniu ustawy, wydzielona z działek stanowiących własność osób fizycznych i dostępna dla ogółu mieszkańców”. Takie stanowisko należy zaakceptować. Weryfikacja pozytywna lub negatywna wystąpienia kryteriów przywoływanych przez skarżącego powinna następować odpowiednio odrębnie dla każdej sprawy. Przy czym należy zauważyć, że wymienione w orzecznictwie kryteria, w ocenie Sądu Najwyższego, nie muszą występować łącznie. Sądy, odpowiednio do zmieniających się warunków społecznych, infrastrukturalnych, gospodarczych, powinny te kryteria traktować pomocniczo, a nie rozstrzygająco. Co więcej, w kontekście zmiany wskazanych uwarunkowań, Sądy powinny poszukiwać nowych kryteriów i dokonywać weryfikacji już istniejących.

11. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.). Nawiązując do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, należy

wskazać, iż w uzasadnieniu tejże uchwały wyjaśniono, iż wykładnia tam dokonana wiąże od chwili jej podjęcia, co oznacza, iż nie ma ona zastosowania do orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 roku włącznie. Z tych względów Sąd nie podziela argumentacji podnoszonej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

12. Z powyższych względów Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną w zakresie wskazanym w punkcie I postanowienia, zaś w pozostałym odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

[SOP]

[ms]